

ΕΥΡΗΝΙΑΝ

«ΕΚΑΒΗ»

ΑΠΟ ΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ

ΘΕΑΤΡΟ

ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΡ. 1. 9. 1981

Μιά παράσταση δημιουργική

«Η καταφυγή στα παλιότερα έργα και το σκηνοθετικό ξαναζωντανέμα τους είναι μία από τις πάμπολλες φάσεις του αγώνα του σημερινού ανθρώπου για λύτρωση».

ΦΩΤΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΟΤΑΝ το φάντασμα του Πολύδωρου ήρθε απόκοσμο κ' έφυγε μέσα στα χάρη της νύχτας, υψώθηκε ανταριασμένο, σέ φόρμα και χρώμα, το σκηνικό του Γιώργου Πάτσα κ' έκλεισε το ξάνοιγμα του θεάτρου προς τον κόσμο, σκεπάζοντας το απαλό, δαντελλένιο φόντο που φτειάζουν τα πύκα. Ήταν σωστό άλλωστε, αφού το άνοιγμα αυτό το έφραζε άλλοτε το ψηλό οικοδόμημα της Σκηνης, με το Προσκήνιο και το Λογείο, που —πίσω από την Ορχήστρα— απομένουν οι βάσεις του.

Έγινε έτσι το θέατρο ο κόσμος, η αρένα όπου ο άνθρωπος πάλευε με το απάνθρωπο, που ολόγυρά του και μέσα του τον δυναστεύει. Κι ο σημερινός θεατής, που τον βασανίζουν μ' άλλες παραλλαγές οι δυνάμεις τ' απάνθρωπου, κλήθηκε να κατεβεί νοερά σ' αυτό το «μαρμαρένιο αλώνι», πλάι στους αρχαίους ήρωες, και να παλαίψει στο πλάι τους, συμμετέχοντας στα πάθη και στον αγώνα τους.

Εποχή άγρια, όσο κ' η σημερινή, αυτή που γράφτηκε η «Εκάβη», μέσα στον Πελοποννησιακό πόλεμο που ο Θουκυδίδης μ' έχει αφήσει τις φοιχτές μαρτυρίες του και που ο Ευριπίδης, ευαίσθητος ποιητής και βαθύς στοχαστής αναπαράγει το κλίμα του και τους συγκλονισμούς του, μεταθέτοντάς τα σε μιάν άλλη παρόμοια εποχή, εκείνη του Τρωικού πολέμου. Μέσα στον πόλεμο, τα πρόσωπα συντρίβονται από τρομαχτικά δεινά κι ανυψώνονται σε υπέροχες πράξεις (Πολυξένη) ή αντενέγουν μ' ασύλληπτη αγριότητα (Εκάβη).

ΠΑΛΙΟΤΕΡΑ έβλεπαν στην «Εκάβη» τη βαρυνόμενη βασίλισσα και μάνα, που ξέπεσε απ' τα παλάτια στη σιλαβιά και χάνει, ύστερα από δεκάδες άλλα, και τα τελευταία δυό παιδιά της. Κατέληγαν έτσι να θεωρούν το έργο διασπασμένο, αφού στο πρώτο μέρος μιλά για τ' αλλεπάλληλα δεινά της ηρωίδας και στο δεύτερο για την τρομερή εκδίκηση που παίρνει η Εκάβη από τον Πολυμήτορα, που της σκότωσε προδοτικά το γιο της. Όμως ο σκηνοθέτης, κ. Λεωνίδας Τριβιζάς συλλαμβάνει το έργο βαθύτερα απ' αυτό το συγκινησιακό επίπεδο. Η Εκάβη δεν είναι απλά μία ηρωίδα που αναξιοπαθεί, αλλά «το άτομο-άνθρωπος» που «μέσα σ' ένα χρόνο βίας και αιματος επιστρατεύει όλες εκείνες τις ανεξέλεγκτες δυνάμεις του λόγου και του πάρα-λόγου, που προτρέπουν και που επιτρέπουν να εξαρπάσει πάντα και πέρα από τα όριά του».

Κι ελθθίνα, ο ποιητής δίνει τ' αποκορύφωμα αυτής της «εξαρσης» και τη συνεπή κατάληξη της αποτροπιαστικής ψυχικής ανέλιξης της ηρωίδας με την προφητεία που βάσει στο στόμα του τυφλωμένου Πολυμήτορα: πως η Εκάβη θα γίνει «κύβηλα λυσσασμένη», που θα πετρώσει πέφτοντας στη θάλασσα κ' οι ναυτικοί θα τη λένε «της σκύλας το σημάδι».

Έτσι το έργο ξαναβρίσκει τη βαθιά συμβολική του και ξαναποχιά την εσωτερική και τη θεαματική του ενότητα και τη δραματογενική του συνέπεια, που το κάνουν σύγχρονο, ζωντανό, λειτουργικό για το σημερινό άνθρωπο. Είναι ο αληθινός εκσυγχρονισμός που προτείνει ο Πολίτης —σημειώνοντας εβ' άλλου «Η σκηνική ερμηνεία είναι σά μία ζωντανή μετάφραση» — αντίθετα από τους ψευτολαϊκίζοντες και αυθαίρετους «εκσυγχρονισμούς», με μετατροπές στο κείμενο και με ρεμπέτικες καντάδες που ωστόσο επικράτησαν.

ΜΙΑ τέτοια συναρπαστική, παράτολμη και καινοτομική, «ζωντανή μετάφραση» στάθηκε η σκηνοθεσία του Τριβιζά, μ' όλο που εμποδίστηκε σημαντικά από παράγοντες που του ήταν αδύνατο να ξεπεράσει και που είναι βασικά η ανεπάρκεια σε στελέχη και κομπάρσους του Κ.Θ.Β.Ε. Μπόρεσε ωστόσο να κυριαρχήσει στο θέατρό του και να πετύχει, πρώτ' απ' όλα, ένα θαυμάσιο ρυθμισμένο χορό, που μετάδωσε στην παράσταση —παρά την ασθενικότητα των φωνών— τον τρισημισμένο, δραματικό παλμό της λαϊκής μάζας κ' ύστερα, αξιόλογες ερμηνείες από τους πρωταγωνιστές του. Η Νέλλη Αγγελίδου είναι φανερό πως στοχάστηκε βαθιά και δούλεψε με πάθος το ρόλο της, αφού υψώθηκε σε συγκλονιστικές στιγμές ερμηνείας —όπως στη σκηνή που αντικρύζει το σφαγμένο γιο της— και απόδωσε μ' ενάργεια τις μεταλλαγές του, έστω κι αν δέ μπόρεσε πάντα να του δώσει το εσωτερικό πάθος, παλμό και συγκίνηση. Η διανοητική κατασκευή της ήταν ικανή, συνεπής και από μόνη της, συναρπαστική. Ένα ωραίο Αγαμέμνονα, αρχοντικό και ανθρώπινο, έδωσε ο Δημήτρης Καρέλλης και ένα Ταλθύβιο πονετικό γέροντα, ο Κώστας Ματσκάς, που ζωντάνεψε με παλλόμενη απαγγελία την περιγραφή του φονου της Πολυξένης. Η Φιλανέτη Κομνηνού, σάν Πολυξένη απόδωσε το συναρπαστικό και την ευγένεια του ρόλου —και η Ελένη Καρπέτα επιβλήθηκε με παλλόμενη δραματικότητα στη σύντομη εμφάνισή της, σά σιλαβιά. Ο Κοσμάς Ζαχαρώφ ήταν αποτελεσματικός σάν Πολυμήτορας. Ο Γιώργος Λέφας είχε ωραία κίνηση και απαγγελία σάν Φάντασμα του Πολύδωρου, αλλά μπόρεσε να είναι περισσότερο «νεκρός» και «ξέπνοος». Ο Δημήτρης Παπαγεωργίου ανταποκρίθηκε ανεκτά στο ρόλο του Οδυσσέα. Αλλά περισσότερο συνέβαλαν στην παράσταση, έχοντας συλλάβει το πνεύμα της σκηνοθεσίας, ο σκηνογράφος Γιώργος Πάτσας, ο συνθέτης Χρήστος Πηττάς και η χορογράφος Έρση Πηττά. Ο πρώτος δημιούργησε ένα εμπνευσμένο σκηνικό, τόσο λειτουργικό όσο και αισθητικά αποτελεσματικό, επιβλητικό, που αποτέλεσε τ' ανταριασμένο πλαίσιο της συμφοράς και του θανάτου.

Παρά τις σχετικές αδυναμίες της πραγμάτωσης, η παράσταση αυτή της «Εκάβης» (το Σαββατοκύριακο που πέρασε στην Επίδαυρο), ήταν εξαιρετικά σημαντική στο ξαναζωντανέμα της Αρχαίας Τραγωδίας. Ήταν εμπνευσμένη και δημιουργική, κυριολεκτημένη κι αρμονισμένη, ανανεωτική κοντά στο σημερινό άνθρωπο.

ΑΝΤ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗΣ